

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 24. apríl, 2019

Meðfylgjandi er umsögn Rauða krossins á Íslandi um stjórnarfrumvarp um breytingu á lögum um ávana- og fíkniefni (neyslurými). Mál nr. 711, 149. löggjafarþing 2018–2019.

Virðingarfyllst,
f.h. Rauða krossins,

Kristín S. Hjálmtýsdóttir
framkvæmdastjóri Rauða krossins á Íslandi.

UMSÖGN RAUÐA KROSSINS

um

stjórnarfrumvarp um breytingu á lögum um ávana- og fíkniefni (neyslurými).

Mál nr. 711, 149. löggjafarþing 2018–2019.

Almennt

Rauði krossinn þakkar fyrir það tækifæri sem hér gefst til umsagnar á ofangreindu frumvarpi.

Rauði krossinn stendur vörð um mannréttindi og virðingu einstaklinga og vinnur að skaðaminnkun, m.a. með rekstri Konukots, athvarfs fyrir heimilislausar konur, skaðaminnkunarverkefnanna Frú Ragnheiður í Reykjavík og Ungfrú Ragnheiður á Akureyri. Félagið hefur jafnframt beitt sér almennt varðandi ýmis hagsmunamál fólks sem notar ávana- og fíkniefni. Félagið er hluti af Alþjóðahreyfingu Rauða krossins og Rauða hálfmánans og vinnur að margs konar verkefnum á sviði mannúðaraðstoðar í samvinnu við Alþjóðahreyfingu Rauða krossins og Rauða hálfmánans auk stjórnvalda og fjölda samstarfsaðila hér á landi.

Rauði krossinn hefur orðið þess vís að þörf sé á aukinni og bættri þjónustu fyrir þá jaðarsettu einstaklinga sem notast við ávana- og fíkniefni.

Umsögn sína byggir Rauði krossinn á ofangreindu auk grundvallahugsjóna Rauða kross hreyfingarinnar um mannúð, óhlutdrægni og hlutleysi, sem og stefnu Alþjóðahreyfingar Rauða krossins og Rauða hálfmánans og áratuga löngu starfi á sviði mannúðarmála.

Umsögn um frumvarp

Rúmlega 455 einstaklingar sótt þjónustu Frú Ragnheiðar á árinu 2018 og er það yfir 38% fjölgun frá því árið 2017. Fjölgun einstaklinga sem leitað hafa í úrræðið hefur verið stigvaxandi frá því Frú Ragnheiður hóf störf haustið 2009. Þessir 455 einstaklingar heimsóttu Frú Ragnheiði í yfir 3.854 heimsóknum og nýttu sér þjónustuna sem þar er boðið upp á. Þá hefur verkefnið fargað yfir 2.670 lítrum af notuðum sprautubúnaði á árinu. Þá er ótalin þjónusta í Ungfrú Ragnheiði sem starfrækt er á Akureyri.

Rauði krossinn er hlynntur því að stjórnvöld leiti leiða til að auka þjónustu við það fólk sem notar vímuefni svo draga megi úr skaðlegum afleiðingum slíkrar vímuefnanotkunar. Í öðrum löndum þar sem neyslurými eru starfrækt hafa þau sannað gildi sitt og þá sérstaklega fyrir fólk sem notar vímuefni um æð og/eða eru heimilislaut.

Rauði krossinn telur nauðsynlegt að neyslurými verði skilgreint sem sértækt heilbrigðisúrræði. Þar væri auk neyslurýmis hægt að sækja heilbrigðisþjónustu. Rauði krossinn telur mikilvægt að neyslurýmið veiti samþætta lágþröskuldarþjónustu. Þannig þyrfti heilbrigðisráðuneytið að koma að samningsgerð við viðkomandi sjúkrahús til þess að hægt sé að veita sértæka heilbrigðisþjónustu í rýminu.

Staðsetning neyslurýmis

Rauði krossinn telur nauðsynlegt að neyslurýminu verði fundið húsnæði sem er ekki tengt öðrum úrræðum fyrir vímuefnanotendur, heimilislauða einstaklinga eða fólk sem á einhvern hátt gæti tengst eða nýtt sér þjónustu neyslurýmis. Þannig verði komist hjá því að mögulegir notendur rýmisins muni forðast að leita til þess af þeirri ástæðu einni að rýmið tengist um of tilteknum hópum.

Rétt er að nefna að margar konur sem nota vímuefni í æð eru í afar viðkvæmri stöðu innan hópsins. Þær hafa mögulega orðið fyrir alvarlegu ofbeldi af hendi þeirra sem nýta önnur úrræði fyrir vímuefnanotendur og aðra jaðarsetta og því er mikilvægt ef neyslurýmið á að mæta þeirra þörfum líka að tengja það ekki við önnur úrræði. Slík tenging gæti komið í veg fyrir að þær myndu nýta neyslurýmið og þá sértæku heilbrigðisþjónustu sem í boði verður.

Í nýlegri rannsókn sem unnin var af verkefnastjóra Rauða krossinn í málefnum skaðaminnkunar kom í ljós að notendur töldu mikilvægt að staðsetningin væri miðsvæðis í Reykjavík. Þetta er í samræmi við sambærilegar rannsóknir sem gerðar hafa verið erlendis. Rauði krossinn telur mikilvægt að komið sé til móts við þarfir notenda.

Rauði krossinn hefur lýst sig reiðubúinn til að koma að rekstri neyslurýmis í Reykjavík. Frá stofnun verkefnisins Frú Ragnheiðar hefur skapast mikil þekking á skaðaminnkun innan Rauða krossins. Málsvarastarf Rauða krossins og þjónusta sem í boði er í Frú Ragnheiði hefur byggt upp mikið traust meðal markhópsins.

Lagaumhverfi

Miðað við núverandi lagaumhverfi er óvíst hvernig lögregla eigi að geta stutt við starfsemi neyslurýmis og tryggt öryggi notenda þess á sama tíma og henni er ætlað að vinna gegn brotastarfsemi tengdri ávana- og fíkniefnum. Rauði krossinn telur að yfirstjórn lögreglu verði að koma með virkum, lausnamiðuðum hætti að áframhaldandi vinnu stjórnvalda við lagabreytingu og þróun neyslurýmis til þess að tryggja vernd notenda rýmisins. Fyrirmyndir að slíku samstarfi má finna í Kaupmannahöfn og Genf.

Rauði krossinn telur nauðsynlegt að þær breytingar sem eru fyrirhugaðar á lögum um ávana- og fíkniefni er varða rekstur og starfsemi neyslurýma muni að auki ná til núverandi skaðaminnkandi úrræða sem þjónusti einstaklinga sem nota vímuefni í æð og eru heimilislauðir. Þau úrræði sem frumvarpið þyrfti að ná til eru í dag Konukot, Gistiskýlið, Frú Ragnheiður og Ungfrú Ragnheiður. Þessi skaðaminnkunarúrræði eru nú þegar að þjónusta fyrirhugaðan markhóp neyslurýmis. Öll þessi úrræði hafa nálaskiptiþjónustu og vinna eftir skaðaminnkandi verklagi. Rauði krossinn telur nauðsynlegt að frumvarpið muni ná heildrænt yfir formleg skaðaminnkunarúrræði á Íslandi.

Lokaorð

Rauði krossinn lýsir sig fúsan til samstarfs með þann stuðning sem félagið getur veitt. Fulltrúar Rauða krossins eru tilbúnir að funda með velferðarnefnd þingmenn eða ráðherra til frekari viðræðna um áformin og gera grein fyrir sjónarmiðum félagsins sé þess óskað.